

85

NL

FACTS

Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk

ISSN 1681-2158

Beoordeling, uitschakeling en sterke vermindering van beroepsrisico's Samenvatting van een rapport van het agentschap

Inleiding

Risicobeoordeling is de basis voor succesvol beheer van veiligheid en gezondheid, en de sleutel voor het terugdringen van arbeidsgebonden ongevallen en beroepsziekten. Mits goed uitgevoerd draagt ze niet alleen bij tot verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk maar ook tot betere bedrijfsresultaten in het algemeen.

Het rapport maakt deel uit van de Europese campagne „Een gezonde werkplek 2008/2009” over risicobeoordeling en biedt informatie over succesvolle ingrepen op de werkplek om risico's uit te schakelen of sterk te verminderen. Het rapport is bedoeld voor mensen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van risicobeoordelingen op het werk en beslissingen moeten nemen over preventieve maatregelen.

Aan de hand van achttien praktijkvoorbeelden en zeven snapshots (momentopnames) uit diverse beroepen en economische sectoren in heel Europa wordt getoond hoe bepaalde bedrijven hun risico's hebben beoordeeld en aangepakt. Sommige hebben het vastgestelde risico geëlimineerd of voorkomen, terwijl andere erin geslaagd zijn dit drastisch terug te dringen. De manier waarop te werk is gegaan bij het beoordelen en aanpakken van de risico's, kan worden toegepast op soortgelijke beroepen en economische sectoren en op andere EU-lidstaten, met de nodige aanpassing aan de specifieke situatie van elke bedrijfstak of werkplek natuurlijk.

Voornaamste conclusies van het rapport

Een aantal risico's kan volledig worden vermeden of uitgeschakeld. Het resterende risico wordt dan ingeschat als zeer laag of bijna nul. Het rapport toont aan hoe dit kan worden bereikt aan de hand van voorbeelden van risico's gerelateerd aan elektrische stroom, manueel hanteren van lasten, onbeschermd omgang met gevaarlijke stoffen of blootstelling aan lawaai.

In andere gevallen, waar de risico's niet volledig kunnen worden weggenomen, waren de meeste acties erop gericht „het risico bij de bron aan te pakken”, m.a.w. preventief te handelen daar waar het risico ontstaat. Vaak resulteert dat in een aanzienlijke vermindering van het risico, wat in het rapport blijkt uit voorbeelden op het gebied van ongevallenpreventie, werkorganisatie en blootstelling aan stof, zaagsel of elektromagnetische velden.

Basisfactoren voor succes

Het rapport onderscheidt de volgende elementaire succesfactoren voor een doeltreffende risicobeoordeling:

Foto van Matti Saari, met dank aan Skanska Finland

- een gedetailleerde risicobeoordeling is de logische en structurele basisvoorwaarde voor een effectieve uitschakeling/vermindering van het risico;
- sterke motivatie bij een belangrijke en krachtige groep (bijv. een afdeling, een personeelscomité, de werkgever). Grote motivatie bij degenen die het initiatief nemen om de risico's of een specifiek risico aan te pakken en weinig verzet van andere partijen binnen of buiten de organisatie;
- steun van het topmanagement. Dit is van essentieel belang zodat het project de nodige middelen krijgt (geld, personeel, uitrusting, enz.);
- betrokkenheid van de relevante actoren, bijv. de werknemers zelf, personeelszaken, financiën, OSH-deskundigen, enz. Een belangrijke groep die moet worden gemotiveerd en vanaf het begin hierbij moet worden betrokken, zijn de werknemers. Zij moeten niet alleen participeren in de risicoanalyse zelf maar ook in het vinden en toepassen van mogelijke oplossingen. Hun praktische en gedetailleerde kennis en deskundigheid zijn vaak nodig om haalbare preventieve maatregelen uit te werken;
- een goede analyse/kennis van doeltreffende potentiële oplossingen, optimale werkwijzen en beschikbare wetenschappelijke of technologische vernieuwingen;
- een sfeer van vertrouwen en samenwerking tussen de hoofdrolspelers in het risicobeoordelingsproces;
- geen grote obstakels voor de toepassing van de preventieve of beschermende maatregelen, bijvoorbeeld:
 - economische barrières zoals gebrek aan financiële middelen of een negatieve kosten-batenanalyse;
 - gebrek aan beschikbare oplossingen zoals alternatieve technologieën, machines of werkprocessen;

- negatieve gevolgen voor anderen (werknemers, afdelingen) doordat het risico wordt verplaatst.

Aanvullende succesfactoren

Naast de elementaire succesfactoren, die in alle voorbeelden kunnen worden teruggevonden, blijken er in sommige gevallen aanvullende succesfactoren te zijn die de betrokkenen motiveren om verder te gaan dan gebruikelijk en zo resultaten te bereiken die ver boven het gemiddelde uitstijgen, bijvoorbeeld:

- grote motivatie om de beste van de sector of gewoon zo goed mogelijk te zijn, of om het imago van het bedrijf of van de afdeling Veiligheid en gezondheid te verbeteren;
- de rol die de betrokken werkplek (of het risicolopend deel van het personeel) in de workflow speelt;
- bestaande moeilijkheden om zieke werknemers te vervangen;
- aanwezigheid van interne capaciteit om doeltreffende oplossingen te vinden (en uit te werken);
- beschikbaarheid van eenvoudige oplossingen voor grote risico's;
- passend toezicht op de goedgekeurde preventieve of beschermende maatregelen (Worden ze daadwerkelijk toegepast? Werken ze? Zijn ze voldoende?);
- beschikbaarheid van externe ondersteuning voor ingewikkelde of geavanceerde oplossingen;
- motivatie om de met ongevallen en ziekten verbonden kosten terug te dringen in zeer risicovolle beroepen of vakgebieden.

Wanneer de elementaire factoren vergezeld gaan van één of meer van de bovenstaande, lijkt het risico sterk te kunnen worden verminderd of zelfs volledig opgeheven.

In de meeste voorbeelden is sprake van een mix van preventieve maatregelen (risico bestrijden aan de bron, het werk aanpassen aan de individuele werknemer, meegaan met de technische vooruitgang, adequate instructies geven aan werknemers, enz.). Dergelijke onderling samenhangende maatregelen toepassen is ook een belangrijke factor voor succes.

De voordelen van een degelijke risicobeoordeling

In de onderzochte voorbeelden komen de voordelen van een degelijke en gedetailleerde risicobeoordeling en de uitschakeling of aanzienlijke vermindering van risico's op de werkvloer duidelijk naar voren:

- een veilige en gezonde werkplek (minder ziekteverzuim, minder personeelsverloop, gemotiveerde werknemers, minder klachten, een betere werkomgeving, minder ongemak door lawaai, werken in een lastige houding of bij hoge temperaturen, enz.);
- minder kosten door arbeidsongevallen en beroepsziekten;
- in sommige gevallen liggen de totale kosten van de oplossing lager dan de kosten van de vroegere oplossing/situatie;

- de toegepaste veranderingen (reorganisatie van de werkplek, nieuwe of aangepaste machines, nieuwe werkmethoden) zijn niet alleen veiliger en gezonder maar ook efficiënter en productiever;
- de gekozen oplossing maakt dat meer werknemers het werk kunnen uitvoeren (bijv. doordat minder fysieke kracht vereist is).

Systematische risicobeoordeling zorgt dus voor een betere veiligheid en gezondheid op het werk en voor betere bedrijfsresultaten in het algemeen.

Casestudy — Voorkomen van verwondingen met injectienaalden — Ziekenhuizen Baden-Württemberg

Tijdens dit project werd nieuwe veiligheidsuitrusting ingevoerd en bijbehorende opleiding gegeven om het aantal verwondingen met injectienaalden bij ziekenhuispersoneel te verminderen. Binnen 12 maanden was het aantal verwondingen herleid tot nul.

Casestudy — Minder handmatige verplaatsing van lasten — Azimut Yachts

Uit een voorafgaande beoordeling van de risico's bij de handmatige verplaatsing van lasten op deze werf was gebleken dat de montage van de aandrijfas bijzonder gevaarlijk was. Om dat risico te beperken werd een trolley gebouwd waardoor de montageprocedure voor de as volledig veranderde en er minder met de handen moest worden versjouwd.

Hoe kan men het rapport verkrijgen?

Het volledige rapport is beschikbaar in het Engels op de website van het agentschap op het adres <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TEWE09001ENC/view>, waar het gratis kan worden gedownload.

Deze factsheet is beschikbaar in alle officiële talen van de Europese Unie op <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Nadere informatie

„Een gezonde werkplek: goed voor jou en voor de zaak. Een Europese campagne over risicobeoordeling” is het thema van de Europese campagne 2008/2009, die momenteel door het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk (EU-OSHA) wordt gevoerd in meer dan dertig landen, waaronder alle EU-lidstaten. Deze factsheet is gemaakt ter ondersteuning van die campagne.

Andere factsheets uit de reeks en aanvullende informatie over risicobeoordeling zijn beschikbaar op <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

Deze informatiebron wordt continu bijgewerkt en ontwikkeld. <http://hw.osha.europa.eu> is de rechtstreekse link naar de Europese campagne.

Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk

Gran Vía 33, 48009 Bilbao, SPANJE
Tel. +34 944794360, fax +34 944794383
E-mail: information@osha.europa.eu

© Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk. Reproductie met bronvermelding toegestaan. Printed in Belgium, 2009

